

laudet. Ex corruptione enim vocis *Himerium*, librarius intelligens conficere facile potuit *Genesisium*, maxime cum pluribus in mss. litterarum r et s eadem sit forma. Unde mirum non est *nerium* atque *nesium* confutidi. Librarius igitur pro r se primo apice litteræ m legens e, et omissa, ut saepe fit litteræ H, *Jeneium*, indeque *Genesisium* habuit.

8. An vero responsa illa Stephano II congruant, expendere non est hujus loci. Tantum observamus, Siricii sententiam et de his qui acta pœnitentia militiæ

cingulum et sudicæ et nova conjugia, et illicitis denovo appetiere concubitus, ad mulierem et quæ post mortem viri sui velata fuerit aliquantum temporis, et postea virum accepit, ideo accommodari, quia quod Siricius de viris pronuntiat, hoc etiam de mulieribus, quæ similiter peccant, intelligi vult dictum. Deficiti tamen speciem, de qua Siricius sententiam dicit, ad ea quæ Stephano II proposita fuerat, negandum non est discrepare.

S. SIRICII PAPÆ EPISTOLÆ ET DECRETA.

(Constant. Epist. Rom. Pont. t. I, col. 623.)

EPISTOLA * 1.

SIRICII PAPÆ AD HIMERIUM EPISCOPUM TARRACONENSEM.

I. De Arianis (Hispana collectio addit a Catholicis) non rebaptizandis. — II. Ut priores Pascha et Pentecostên (excepta necessitate) duplissima non celebrêtur. — III. De apostatis (Hisp. coll. add. ab Ecclesia separandis). — IV. Quod non liceat alterius sponsam in matrimonium sortiri. — V. De his qui (Hisp. coll. add. acceptam) pœnitentiam minime servaverunt. — VI. De monachis et virginibus propositum non servantibus. — VII. De clericis (Hisp. coll. De ministris) incontinentibus. — VIII. Quales debeant ad clericatus officium pervenire. — IX. De clericorum conversatione (seu, Quæ ætate sint promovendis). — X. De grandævitiis (Hisp. coll. De his qui grandævi ad sacra militiam convertuntur). — XI. Quod clericus qui secundam uxorem duxerit, deponitur (Hisp. coll. De clericis qui ad secundas nuptias transeunt, ut deponantur). — XII. Quæ semine càm clericis habitare debeant. — XIII. De monachorum promotione (Hisp. coll. propositione ad clerum). — XIV. Quod pœnitens non fiat clericus (Hisp. coll. De clericis ut pœniten-

tiam per impositionem manus sacerdotis non accipiant). — XV. Ut si per tyranniam vel possitens, vel dignus, aut viduæ maritus clerici facti fuerint, non promoveantur (Hisp. coll. De pœnitentibus, vel bigamis, seu viduarum maritis, ut non permittantur ad ordinem clericatus admitti).

SIRICIUS HIMERIO TARRACONENSI EPISCOPO C.

1. Siricius ordinationem tuam, ut oportuit, significat. Ejus cura et quod ei a Petro subsidium. Directa ad decessorem nostrum sanctæ recordationis Damasum fraternitatis tuæ relatio me jam in sede ipsius constitutum, quia sic Dominus ordinavit, invenit. Quam cum in conventu fratrum sollicitius legeremus tanta invenimus, quæ reprehensione et correptione sint digna, quanta optaremus laudanda recognoscere. Et quia necesse nos erat, in ejus labores tuasque succedere, cui per Dei gratiam successimus in honorem; facto, ut oportebat, plurimum meæ protectionis indicio, ad singula, prout Dominus aspirare dignatus est, consultationi tuæ responsum competens non negamus: quia a officii nostri consideratione, non est nobis dissimulare, non est tacere libertas quibus major cunctis Christianæ religionis zelus

* Exstat in omnibus antiquis canonum collectionibus. Eam Innocentius I epist. 6, ad Exsuperium, num. 2, Agathensè concilium can. 9, Joannes II papa epist. ad Cæsarium, Cresconius in Breviario canonico, alique recentiores canonum collectores laudant. Eiusdem mentionem facit et Isidorus Hispal. de Scip. eccl. c. 3. A Dionysio Exiguus in quindecim divisa est capitula, titulis totidem ei præfixis: qui quidem in plerisque ejus exemplaribus et simul in fronte epistolæ, et seorsim singuli singulis capitulis præmittuntur. Titulos illos ita servamus, ut ubi perspicuitas nominibus desiderat, hoc suppletentes unclis includerimus. Non alia ejus est divisio in eorum codice, quem Quesnellus vulgavit, ut et prævio ejus indice manifestum est, ubi inscribitur, *Epistola Siricii papæ ad Himerium episcopum Tarracensem super xv capitulis respondentis*, quamvis in ipsius epistolæ fronte prænotetur, *Epistola Siricii,*

etc., sub titulis xvi. Hic nempe stulti decimi sexti nomine donatur mandatum, quo Himerius, quæ ad capitula xv responsa sunt, episcopis cæteris nota facere jubetur. Ex epistolis decretalibus, quibus Romani præsules ad diversarum ecclesiarum consultationes respondent, licet hæc prima sit, quæ ad nos pervenerit, non est tamen prima, quæ ea de causa scripta sit. Neque enim Hieronymus in epistola ad Ageruchiam se in responsionibus ad Orientis Occidentisque consultationes Damasum juvare, nisi hoc antea receptum fuisse usu, commemorasset.

^b Merlin., *Cumerio*. Unus ms., *Himerio*. Alter, *Hiero*. Gerand., *Eumerio*. In vetusto Corb. vocis *Himerio* littera in linea transversa est.

^c Dionysius hic addidit *salutem*: quod verbum retinuerunt qui secuti sunt illius collectionem.

^d In vulgatis, Merlino exceptis, hic præponitur pro, quod abest a mss.

incumbit. Portantus onera omnium qui gravantur : A quod etiam totus Oriens Occidensque custodit : a quo tramite vos quoque posthac minime convenit deviare, si non vultis a nostro collegio synodali sententia separari.

CAP. I. — 2. *Liberii decreta. Hæreticos in Ecclesiam recipiendi modus.* Prima itaque paginae tuæ fronte signasti, baptizatos ab impiis Arianiis plurimos ad fidem catholicam festinare, et quosdam de fratribus nostris eosdem denuo baptizare a velle : quod non licet, cum hoc fieri et Apostolus vetet (*Ephes. iv, 5*), et canones contradicant, et post cassatum Arimienensè concilium, missa ad provincias a venerandæ memoriæ prædecessore meo Liberio generalia decreta prohibeant, quos nos cum Novatianis aliisque hæreticis, sicut est in synodo constitutum, per invocationem solam septiformis Spiritus, episcopalis ^b manus impositione, Catholicorum conventui sociamus,

^a In uno ms. desideratur *volle*. In Regio autem existat, *vel quod non liceat velle, cum hoc.*

^b Nicæno in concilio, quod hic simplici *synodi* vocabulo laudatur, existat *ὁρτὴ χριστοθεοουπέσους*, pro quo vetus interpres, quem Isidorus Merc. sequitur, legisse videtur *ὁρτὴ χριστοθεοουπέσους*; id quippe latine convertit, *ut ordinentur*. Sed cum Dionysio Exiguo, ut impositionem manus accipientes, præferendum esse ex his Siricii verbis liquet. Eandem interpretationem firmat et Innocentius I epist. 16, n. 10, ubi Nicænum concilium laudat ac totum refert. Ipso etiam Nicæno concilio antiquior fuit mos hæreticos in nomine Trinitatis baptizatos per impositionem manus recipiendi, ut supra pag. 227 et seqq. videre licet in Dissertatione de sententia Stephani I circa receptionem hæreticorum. Ibi nominatim pag. 241 et 242 horum Siricii verborum cum veterum scriptis, et cum antiqua benedictione super eos qui ab hæresi veniunt dicenda, consensionem demonstravimus. Simul etiam indicavimus quodnam inter hanc manus impositionem et sacramentum Confirmationis sit discrimen, non inficiantes similibus loquendi modis induci potuisse nonnullos, ut impositionem manus hæreticis redeuntibus præscriptam sacramentum Confirmationis esse intelligerent. Et ita quidem intellexisse videtur Isidorus Mercator in his sententiis, quas velut *ex synodalibus gestis S. Silvestri papæ excerptas* vulgavit, ubi sic loquitur: *Constituit (Silvester) ut presbyterum Ariarium resipiscentem non susciperet; nisi episcopus ejusdem loci eum reconciliaret, et a sacrosancto chrismate per episcopalis manus impositionem sancti Spiritus gratia, quæ ab hæreticis dari non potest, confirmaret.*

^c Hadriani vetus collectio. Sequitur de diversis baptizandorum, prout Isidorus vero Merc. Sequitur de diversis baptizandorum temporibus, prout: quod postremum in edit. Rom. et concil. prælatum est. Sinceriores lectionem revocamus ex Dionysii aliisque melioris notæ mss.

^d Unus ms. *episcopi*, loco *Christi*. Deinde Apparitionis vocabulo id festum notatur, quod etiamnum cum Græcis *Epiphaniam*, appellamus.

^e Dion. Hadr. ac vetustiores mss. cum *Pentecoste* (aut *Pentecosten*) suo. Duos illos dies a primis Ecclesiæ sæculis baptismum solemniter conferendo consecratos fuisse Tertullianus lib. de Bapt. cap. 19 digerte testatur his verbis: *Dicim baptismum solemniter Pascha præstat.... Exinde Pentecoste ordinandis lavacris latissimum spatium est.* Qui mos ut illæsus servaretur, cum summi pontifices Siricius, Leo, Gelasius, etc. tunc concilia quam plurima operam dederunt; neque tamen prohibere valuerunt, quin minus identidem violaretur, ac baptismus per diversas regiones præcipuis in festivitatibus solemniter conferretur. De Natali Domini luculentum est Gregorii

CAP. II.—3. *Baptismi percipiendi tempora ac ritus. Quibusnam baptismum statim conferendus.* Sequitur et deinde baptizandorum, prout unicusque librum fuerit, improbabilis et emendanda confusio, quæ a nostris consacerdotibus, quod commoti dicimus (*De Consecr. dist. 4, c. 11*), non ratione auctoritatis alicujus, sed sola temeritate præsumitur, ut passim ac libere Nataliis Christi, seu Apparitionis, necnon et Apostolorum seu Martyrum festivitatibus incurrerent, ut asseris, plerumque baptismum mysterium consequantur; cum hoc sibi privilegium et apud nos, et apud omnes ecclesias, domineum specialiter cum Pentecoste sua Pascha defendat; quibus solis per

testimonium lib. viii, epist. 30. Ind. 1 ad Evangelium scribentis: *In solemnitate autem Dominicæ nativitat, quæ hac 1 Indictione facta est, plus quam millia Angli ab eodem vultuati sunt fratre nostro et coepiscopo (Augustino) baptizati.* Eodem die Glodoveum solemniter regeneratum esse memorat Avitus Viennensis episcopus in epistola ad ipsummet regem. Eumque morem in Gallis usu receptum esse liquet ex Gregorio Turon. lib. de Gloria confess. c. 69 et 76, necnon lib. viii, llist. Franc. c. 9. Idem et de natali S. Joannis Baptistæ die censendum esse persuadet hic postremus Gregorii Turonensis locus. Plura sunt antiquorum pro Epiphaniarum die testimonia. Hoc præsertim die Siculi baptizati amabant: quod Leo epist. 18, n. 2 et 9, improbat. Gregorius Nyssenus ea ipsa die Orationem ad baptizandos habuit. Morem eundem astruunt Gregorius Naz. Or. 40, Joannes Moschus in Prato spirit. c. 214, et Rafterius Veron. Serm. 1 de Quadrag. Immo Gregorius Naz. in prædicta Oratione 40, baptismum quovis die suscipiendum, nec differendum esse pluribus contendit relinquitque nominatim eos, qui hoc obtinent: *Luminum (hoc est Epiphaniæ) diem exspecto, Paschatis festum pluris facio, Pentecosten exspectabo: cum Christo baptizari (in die Epiphaniæ) præstat, cum Christo in die resurrectionis ad vitam redire, Spiritus adventum honorare.* Sozomenus vero lib. ii, c. 26, ubi Jerosolymitani templi sub Constantino Magno factam dedicationem enarravit, proxime adjungit: *Ex eo tempore solemnem quotannis festivitatem admodum splendide Jerosolymitana celebrat ecclesia; adeo ut baptismi quoque sacramenta eo die celebrentur.* Ex quo inferre licet, etiam in anniversario Dedicationis, immo in quovis solemnissimo die baptismum fuisse traditum; ita ut hæc baptismi traditio ad solemnitatem pertineret. Denique quibusque Martyrum festis diebus baptismum a multis expetitur esse, testis est post Siriciam Leo in epistola 156, ad episcopos per Campaniam, Samnium et Picenum constitutos. Queritur quoque concilium Matisconense ii, anno 585 habitum, can. 3: *Christianos non observantes legitimum diem baptismi, pene per singulos dies ac natales Martyrum filios suos baptizare, ita ut vix duo vel tres reperiantur in sancto Pascha, qui per aquam et Spiritum regenerentur.* Notandum tamen est, quod Siricius hoc privilegium Paschæ et Pentecostes diebus non simpliciter, sed specialiter vindicat. Cæterum, inquit Tertullianus lib. de Baptismo c. 11, *omnis hora, omne tempus habile baptismo: si de solemnitate interest, de gratia nihil interest.* Sic et Augustinus Serm. 210, n. 2, docet baptismum accipere omni die licere. Tum addens, majorem multitudinem in die Paschæ ad baptismum confluere, non uberiori gratia, sed majori solemnitate invitatum, aliis etiam diebus re ipsa

annum diebus, ad fidem confluentibus generalia baptismatis tradi convenit sacramenta, his dumtaxat electis, qui ante quadraginta vel eo amplius dies nomen dederint, et exorcismis, quotidianisque orationibus atque jejuniis fuerint expiati; quatenus Apostolica illa impleatur præceptio (I Cor. v, 7), ut expurgato fermento veteri, nova incipiat esse conspersio. Sicut sacram ergo paschalem reverentiam in nullo dicimus esse minuendam; ita infantibus qui necdum loqui poterunt per ætatem, vel his quibus in qualibet necessitate opus fuerit sacri unda baptismatis, omni volumus celeritate succurri; ne ad nostrarum perniciem tendat animarum, si negato desiderantibus fonte salutari, exiens unusquisque de sæculo et regnum perdat et vitam. Quicumque etiam discrimen naufragii, hostilitatis incursum, obsidionis ambiguum, vel cujuslibet corporalis ægritudinis desperationem inciderint, et sibi unico credulitatis auxilio poposcerint subveniri, eodem quo poscunt momento temporis, expetitæ regenerationis præmia consequantur. Hactenus erratum in hac parte sufficiat: nunc præfatam regulam omnes teneant sacer-

percipi solere innuit. Quamvis autem baptismi, quovis die percipiatur, æqualis per se sit gratia, ea tamen mysteria, quæ Paschæ et Pentecostes diebus celebrantur, ipsam baptismi gratiam expressius adumbrant, et quædam per se sunt documenta eorum, quæ aut aguntur in baptizatis, aut ab iis agenda sunt. Unde vel ii ritus, quibus celebrari consueverunt duæ illæ festivitates, cum ad instruendam vel firmandam fidem, tum ad informandos mores non parum conducunt. Præterea primis ecclesiarum patribus persuasum erat, quanti interesset ne quis ad baptismi gratiam sine idonea præparatione accederet, ideoque nonnisi post eos dies, qui animis ad illam studiosius præparandis præstituti sunt, ut proxime Siricius conceptis verbis docet. Subinde Gregorius I cum plurimos Judæos ad Christianam fidem confluere audiret, eo usus est temperamento, ut eos extra festivitatem Paschalem, iudicta prius quadraginta dierum penitentia, baptizari permitteret. Sic porro de iis iudict. 1, mense Maio, ad Faninum defensorem scripsit: *Quibus tamen si longum vel triste videtur solemnitatem sustinere Paschalem, et eos nunc ad baptismum festinare cognoscis; ne, quod absit, longa dilatio eorum retro possit animos revocare, cum fratre nostro episcopo loci ipsius loquere, ut penitentia et abstinentia quadraginta diebus iudicta, aut die dominico, aut si celeberrima festivitas fortassis occurrerit, eos omnipotentis Dei misericordia protegente baptizet.*

^a Quesn. cum tribus mss. Colb. et uno Pith. omittit sacram.

^b Apud Merlin. ut in mss., *ægritudinem desperationis*. Clarius dictum esset, *Quamlibet ægritudinem corporalem, quæ desperetur*. A multis quidem summis pontificibus, conciliis, episcopis ac regibus nostris ad finem usque sæculi xi cautum est, ne baptismus extra Paschæ ac Pentecostes dies conferretur: sed nullum eorum decretum fuit, in quo huiusmodi exceptio non admitteretur.

^c Quatuor mss., *quod dudum*, non inusitato lapsu librorum, maxime eorum qui verba ex ore dictantis excipiunt, quibus in simili verborum concursu litteram addere familiare est. At longe plures ac potiores cum editis, *quo dudum*. Hinc corrigendi sunt tum Hispanæ collectionis auctor, tum Isidorus Merc. qui capituli huius summam sic præter mentem Siricii reddunt: *De apostatis ab Ecclesia abscedendis*. Si enim Siricius tantum a Christi corpore dixisset, absce-

dotes, qui nolunt ab apostolicæ petreæ, super quam Christus universalem construxit Ecclesiam, soliditate divelli (*Math. xvi, 18*).

CAP. III.—4. *Apostatæ a corpore Christi abscedendi, sed penitentibus non neganda in fine vitæ venia*. Adjectum est etiam, quosdam Christianos ad apostasiam, quod dici nefas est, transeuntes, et idolorum cultu ac sacrificiorum contaminatione profanatos. Quos a Christi corpore et sanguine, quo dudum redempti fuerant renascendo, jubemus abscedi. Et si resipiscentes forte aliquando fuerint ad lamenta conversi, his, quam diu vivunt, agenda penitentia est, et in ultimo fine suo reconciliationis gratia tribuenda: quia, docente Domino, nolumus mortem peccatoris, tantum ut convertatur, et vivat (*Ezech. xviii, 23*).

CAP. IV.—5. *Nemini licet alterius sponsam uxorem ducere*. De conjugali autem velatione requisisti, si desponsatam alii puellam, alter in matrimonium possit accipere (27, q. 2. c. 50). Hoc ne fiat, modis omnibus inhibemus: quia illa benedictio, quam nupturæ sacerdos imponit, apud fideles cujusdam sacri-

sionem ab Ecclesia intellexisse commode putaretur: at cum addat, *et sanguine quo redempti fuerant*, non putandus est loqui nisi de Eucharistia, in qua quidem, quod notandum, *sanguinem quo redempti sumus*, et cujus fructum renascendo percipimus, nobis porrigi non dubitat. Quibus vero deinde in vitæ exitu reconciliationis gratiam largitur, his verbis id, quod prius negaverat, adeoque Eucharistiæ perceptionem, concedere merito censeatur.

^d Ita mss. nisi quod in tribus, *tantum ut revertatur*. At edit. Rom. et concil., *sed ut convertatur*.

^e Merlin. et Crab., *velatione*. Posteriores edit. concil. cum Rom. *violatione*: renitentibus mss. in quorum duobus mox nuptæ, loco nupturæ, et in uno nupturis... *violentur*. Quid desponsatam Siricius vocet, non satis apertum est. Apud Gratianum 27, q. 2, c. 12, glossa in simile decretum, quod Gregorio tribuitur, desponsatam eo ab uxore distinguit, quod desponsata dicatur quæ non sit carnaliter cognita, uxor vero quæ sit cognita. At eam etiam, quæ non sit carnaliter cognita, uxoris nomine interdum donari Hieronymus sub initium libri adversus Jovinianum probat. Nostro quidem more Tertullianus lib. de Velandis virginibus c. 11 desponsatam eam intelligens, quæ sponsalibus initiata nondum nuptiarum solemnibus viro obstricta sit, in ipsis sponsalium solemnibus velum tradi docet, ubi primum ait, *Et desponsatæ quidem habent exemplum Rebeccæ, quæ cum ad sponsum ignotum ignota duceretur*; moxque subdit, *Si autem ad desponsationem velantur*. Verum hic Siricio de conjugali velatione, cui et sacerdotalis benedictio fuit adjuncta, sermo est. Infra autem epist. 5, n. 3, sacerdotes nuptiis interesse ac velamen nubentibus tradere testatur: *cum*, inquit Ambrosius epist. 19, ad Vigilium, n. 17, *ipsum conjugium velamine sacerdotali et benedictione sanctificari oporteat*. Quocirca nihil vetat quominus desponsatam hic intelligamus velamine sacerdotali et benedictione sanctificatam; atque id Siricii, et benedictio, quam nupturæ sacerdos imponit, eo intellectu interpretetur dictum, quo illud Ambrosii in Exhortatione virginibus cap. 6, n. 1: *Nubes itaque sunt, et graves nubes quæ nuperint... Denique operiuntur ut nubes, cum acceperint nupturæ velamina*. Obvius tamen verborum Siricii sensus postulat, ut ea potius de prima desponsationis fide, qua etiam virginem conjugem vocari patres ex Evangelio probant, interpretetur.

legii instar est, si ulla transgressione violetur. A

CAP. V.—6. *Pœnitentium leges.* De his vero non incongrue dilectio tua apostolicam sedem credidit consulendam (33, q. 2, c. 12; ivo p. 13, c. 17), qui acta pœnitentia, tamquam canes ac sues ad vomitus pristinos et volutabra redeunt, et militiæ cingulum, et ludicras voluptates, et nova conjugia, et inhibitos denuo appetivere concubitus, quorum professam incontinentiam generati post absolutionem filii prodiderunt. De quibus, quia jam suffugium non habent pœnitendi, id duximus decernendum, ut sola intra ecclesiam fidelibus oratione jungantur, sacre mysteriorum celebritati, quamvis non mereantur, intersint; a Dominicæ autem mensæ convivio segregentur; ut hac saltem^b districtione correpti, et ipsi in se sua errata castigent, et aliis exemplum tribuant, quatenus ab obscœnis cupiditatibus retrahantur. Quos tamen, quoniam carnali fragilitate ceciderunt, viatico munere, cum ad Dominum cœperint proficisci, per communionis gratiam volumus sublevari. Quam forinam et circa mulieres, quæ se post pœnitentiam talibus pollutionibus devinxerunt servandam esse censemus (*Zacharias papa epist. 7, c. 36*).

CAP. VI.—7. *Qui plectendi monachi aut moniales castitatis propositum temerantes.* c Præterea monachorum quosdam atque monacharum, abjecto proposito sanctitatis, in tantam protestaris demersos esse lasciviam, ut prius clanculo, velut sub monasteriorum prætextu, illicita ac sacrilega se contagione miscuerint: postea vero in abruptum conscientiæ desperatione perducti, de illicitis complexibus libere filios procreaverint; quod et publicæ leges, et ecclesiastica jura condemnant. Ilas ergo impudicas detestabilesque personas a monasteriorum cœtu ecclesiarumque conventibus eliminandas esse mandamus: quatenus retrusæ in suis ergastulis, tantum facinus continua lamentatione desentes, purificatorio possint pœnitudinis igne decoquere, ut eis vel ad mortem saltem, solius misericordiæ intuitu, per communionis gratiam possit indulgentia subvenire.

^a Solus Quesn., ad vomitum et volutabra. Tum hoc loco, tum Nicæni concilii canone 12 probare conatur clarissimus vir Claud. Fleury ad annum 826, pag. 355, militiam aliave, quæ hic recensentur, in ipso tantum pœnitentiæ curriculo prohiberi. Et illius quidem opinioni favet non modo Nicænus canon 12 citatus, sed et Turonensis 1 concilii canon 8, ad normam horum Siricii verborum compositus. Eidem suffragantur et Venetici canon 5 et Aurelianensis 1, canon 14, necnon Dionysius Exiguus et Isidorus Mercator in summa, qua capitulum hoc explicant. Siricium tamen aliter intellexit, qui hoc idem capitulum in vetusto codice Colbertino 3368 sic summam reddidit: *Qui post actam pœnitentiam tamquam canes ad suum vomitum redeunt.* Et id quidem sonant ipsa Siricii verba. Illi enim sermo est de viris, qui acta pœnitentia functi, non qui agentes pœnitentiam dicuntur, quorum incontinentiam probat ex filiis non in ipso pœnitentiæ cursu, sed post absolutionem generatis quique jam non habent suffugium pœnitendi; ac de mulieribus, quæ se post pœnitentiam, non inter pœnitendum, similibus pollutionibus devinxerint.

CAP. VII.—8. *Clericorum incontinentia.* Veniamus nunc ad sacratissimos ordines clericorum, quos in venerandæ religionis injuriam ita per vestras provincias calcatos^d atque confusos, charitate tua insinuante, reperimus, ut Jeremiæ nobis voce dicendum sit: *Quis dabit capiti meo aquam, aut oculis meis fontem lacrymarum? et flebo populum hunc die ac nocte (Jerem. ix, 1).* Si ergo beatus Propheta ad lugenda populi peccata non sibi ait lacrymas posse sufficere; quanto nos possumus dolore percelli, cum eorum, qui in nostro sunt corpore, compellimur facinora deplorare! præcipue quibus secundum beatum Paulum, instantia quotidiana et sollicitudo omnium ecclesiarum indesinenter incumbit. *Quis enim infirmatur, et non infirmor? Quis scandalizatur, et ego non uror (II Cor. xi, 29)?* Plurimos enim (*Dist. 82, c. 3; Ivo p. 6, c. 50*) sacerdotes Christi atque levitas, post longa consecrationis suæ tempora, tam de conjugibus propriis, quam etiam de turpi coitu sobolem didicimus procreasse, et crimen suum hac^e præscriptione defendere, quia in veteri Testamento sacerdotibus ac ministris generandi facultas legitur attributa.

9. *Veteris Testamenti auctoritas frustra prætenditur.* Dicat mihi nunc, quisquis ille est sectator libidinum, præceptorque vitiorum: Si æstimat, quia in lege Moysi passim sacris ordinibus a Domino laxata sunt frena luxuriæ, cur eos, quibus committentur sancta sanctorum præmonet dicens: *Sancti estote, quia et ego sanctus sum Dominus Deus vester (Levit. xx, 7)?* cur etiam procul a suis domibus, anno vicis suæ, in templo habitare jussi sunt sacerdotes? hac videlicet ratione, ne vel cum uxoribus possent carnale exercere commercium, ut conscientiæ integritate fulgentes, acceptabile Deo munus offerrent. Quibus expleto deservitionis suæ tempore, uxorius usus solius successionis causa fuerat relaxatus; quia non ex alia, nisi ex tribu Levi, quisquam ad Dei ministerium fuerat præceptus admitteri.

10. *Sacerdotes et diaconi insolubili continentiæ lege*

Præterea et ex Leone epist. 2, ad Rusticum, inquis, 10, 11, 12 et 13, colligere est, pœnitentiam semel professis easdem sive in pœnitentia sive post pœnitentiam leges circa militiam, conjugia, etc. fuisse præscriptas.

^b Vetustior codex Corb., *distinctione.*

^c Capitulo huic in laudato codice Colb. 3368, cui et Pith. concinit, hæc præponitur summa: *Si monachi vel monachæ nupservint.* Alius Colb. præ se fert: *De lapsu monachorum vel monacharum.*

^d In duobus mss., Colb. *calcatos canones*; quæ lectio ut admitteretur, prius a quibus, non quos, substituendum fuisset.

^e Antiquiores mss., *perscriptione.* Quos hic Siricius arguit, notare videtur et Ambrosius lib. 1 de Offic. c. 50, n. 258, ubi ait: *Quod eo non præterii, quia in plerisque abditioribus locis cum ministerium (hoc est diaconatum) gererent, vel etiam sacerdotium, filios susceperunt: et id tamquam usu veteri defendunt, quando per intervalla dierum sacrificium desercebatur.* Quos qua ratione confulet videsis.

constringatur. Unde et Dominus Jesus cum nos suo A illustrasset adventu, in Evangelio protestatur, quia Legem venerit implere, non solvere. Et ideo a Ecclesie, cuius sponsus est, formam castitatis voluit splendore radiare (Matth. v, 27), ut in die iudicii, cum porsus advenerit, sine macula et ruga eam possit, sicut per Apostolum suum instituit, reperire (Ephes. v, 27). Quarum sanctionum omnes sacerdotes atque levitæ insolubili lege constringimur, ut a die ordinationis nostræ, sobrietati ac pudicitie et corda nostra mancipemus et b corpora, dummodo per omnia Deo nostro in his, quæ quotidie offerimus, sacrificiis placeamus. Qui autem in carne sunt, dicente electionis vase, Deo placere non possunt. Vos autem jam non estis in carne, sed in spiritu, si tamen spiritus Dei habitat in vobis (Rom. viii, 8, 9). Et ubi poterit, nisi in corporibus, sicut legimus, sanctis, Dei spiritus habitare?

a Edit. Rom. et concil., *Ecclesiam cuius sponsus est speciosus forma*; castigantur ex Quesn. et mss.

b Antiquior e mss. Corb., *corpora, ut Domino Deo nostro in his*. Primam continentie legem ac necessitatem, qua episcopi, presbyteri et diaconi in Occidente constricti sint, ab hac Siricii constitutione, et ab Africani concilii, quod illam mox excepit, decreto initium sumpsisse Petrus de Marca lib. I de Concord. sacerdot. et imp. c. 8, n. 4, existimat. Non inficiatur tamen tres illos gradus longe antea universalis Ecclesie consuetudine ad eam temperantiam astrictos fuisse. Atque hujus consuetudinis testes profert Eusebium lib. I Dem. evang. c. 9, Epiphanium hæc. 59, n. 4, Ambrosium lib. I Offic. c. ult., Hieronymum lib. I contra Jovinianum et alibi. Hinc quod Africani anno 390 in concilio Carthaginensi II, c. 2, aiunt: *Cum in præterito concilio de continentie et castitatis moderamine tractaretur, gradus isti tres conscriptione quadam explicitis per consecrationes annexi sunt... ut quod Apostoli docuerunt, et ipsa servavit antiquitas, nos quoque custodiamus*, sic intelligit, ut continentiam et pudicitiam, quam episcopis Apostolus prescribit, interpretatione sua ex usu et consuetudine petita, ad eam continentie speciem quam ipsi a clericis majoribus exigunt, non inieganter trahant. Ipse vero legem inter et consuetudinem discrimen illud statuit, quod consuetudo violata pudore contentiores plebit, lex vero contumaces gradibus suis multat. Egre tamen cuique persuaserit, consuetudinem huiusmodi, nisi vel sancta lege, vel apostolica traditione firmatam, ita valere potuisse, ut nullum in Occidente suppetat exemplum episcoporum, presbyterorum aut diaconorum, quibus ab ea recedere impune licuerit. In fine questionum ex utroque Testamento mixtum, quæ apud Augustinum append. I partis tom. III vulgatæ sunt, quæque Hilario diacono Luciferi schismati addicto a multis tribuuntur, pag. 143, objicit sibi questionem illarum auctor: *Si licet ei bonum est verum, cur sacerdotibus non licet uxores habere; id est ut ordinatis jam non liceat uxores habere? additque mox: Et non solum huic (sacerdoti) concubitus non licet, verum etiam ministro ejus, id est diacono. Quod de meræ consuetudinis lege dictum non esse Jovinianus firmat. Iste enim continentie hostis, apud Hieronymum lib. I contra ipsam, fateri cogitur, non posse esse episcopum, qui in episcopatu filios faciat; alioquin si deprehensus fuerit, non quasi vir tenebitur, sed quasi adulter damnabitur: cum viri clarissimi sententia is non ut adulter damnandus, sed pudore tantum fuisse suffundendus, si contra solam consuetudinem peccasset. At hunc Jovinianus damnandum, et ita damnandum fatetur, ut episcopus*

11. *Lapsus ex ignorantia servatur honor, secus aliis. Et quia aliquantulum (Dist. 82, c. 4; Ivo, p. 6, c. 50), de quibus loquimur, ut tua sanctitas retulit, ignorantia lapsos esse se desinent: his hæc condicione misericordiam dicimus non negandam, ut sine ullo honoris augmento, in hoc quo detecti sunt, quam diu vixerint, officio perseverent, si tamen posthac continentes se studuerint exhibere. Si vero, qui illiciti privilegii excusatione nituntur, ut sibi asserant veteri hoc lege concessum; noverint se ab omni ecclesiastico honore, quo indigne usi sunt, apostolicæ sedis auctoritate dejectos, nec unquam posse reverenda attrahere mysteria; quibus se ipsi, dum obsecris cupiditatibus inhiant, privaverunt. Et quia exempla præsentia cavere nos præmonent in futurum: quilibet episcopus, presbyter, atque diaconus, quod non optamus, deinceps fuerit talis inventus, jam nunc sibi omnem per nos indulgentiæ aditum*

esse jam non posset. Nec dubitandum videtur, quin ibi ad id, quod in Ecclesia etiam ante Siricii tempora actitabatur, respexerit. Idem dicendum et de eo, quod Augustinus lib. II de Adulter. conjugium c. ult. observat, clericis sæpe numero ad accipiendum clericalem honorem improvisa vi coactis, simul impositam vel invito fuisse continentie legem ac necessitatem. Ipse Siricium eos, qui se ignorantie lapsos desebant, non tantum pudore, sed etiam poena plebit, cum his illo hæcque augmento in ardeat. Immo nec suo se jure uti, sed severiore poena eos multare sibi licuisse significat, cum non quod jus exigit, sed quod misericordia et indulgentia suadet, adversus eos decernere se declarat. Quæcirca et adversus eos, qui se sacerdotum ac levitarum veteris legis exemplo fultos prætexentes, parere detrectabant, jam jure suo utens gradibus illos privat. Ultra igitur factus, ne Siricium quidem ullum posse vel decessorum suorum vel conciliorum decretum, quo continentia predictis gradibus præciperetur, non immerito existimem, eum non meram consuetudinem, sed legem a Deo sancitam, et ab Apostolo traditam, vindicare voluisse. Hanc quippe legem repetit, tum ab ipso veteri Testamento, quo id sacerdotibus præcipitur, *Sancti estote*, etc., et in quo illi anno vicis suæ procul a domibus suis, adeoque ab uxoribus, habitare jubebantur, ita ut *agius successio nis causa uxorius usus posthæ eis fuerit relaxatus*; tum a voluntate Domini, qui Legem etiam hanc in venit implere ac perficere, tum demum ab institutione Apostoli, qui hanc Domini voluntatem declaravit. Quibus expositis ubi subdit, *Quarum sanctionum omnes sacerdotes ac levitæ insolubili lege constringimur, non novam legem a se condi, sed a Deo ac Domino latam et ab Apostolo institutam vindicari indicat. Inde etiam legis hujus necessitatem commendat, quod novi fœderis sacerdotes sacrificia quotidie Deo offerant, adeoque continentiam quotidie servare divina lege jubentur. Denique in epistola 5, ad Afros missa, hanc eandem legem aliasque renovaturus, litteras tales dare se præfatur, non quæ nova præcepta aliqua imperent, sed quibus ea que per ignaviam desidiarumque aliquorum neglecta sunt, observari cupiat, quæ tamen apostolica et patrum constitutione sunt constituta. Istud porro Siricii de predictorum ordinum continentia decretum confirmat Toletanum I concilium cap. 1.*

c Duo mss., *opere* in inconcinne. Quæ hic a Siricio constituntur, Innocentius I epist. 6, ad Exuperium, et Agathense concilium can. 9, sequenda esse præcipiunt. Iisdem consentanea sunt, quæ concilium Taurinense can. 8, Arausicanum I can. 26, et Turonense I can. 2, jubent.

intelligat obseratum: quia ferro necesse est excidantur vulnera, quæ somentorum non senserint medicinam.

CAP. VIII. — 12. *Diganus sacerdos qui diaconus non ordinetur.* Didicimus etiam, a licenter ac libere inexplorata vitæ homines, quibus etiam fuerint numerosa conjugia, ad præfatas dignitates, prout cuique libuerit, aspirare. Quod non tantum illis qui b ad hæc immoderata ambitione perveniunt, quantum metropolitani specialiter pontificibus imputamus, qui dum c inhibitis ausibus connivent, Dei nostri, quantum in se est, præcepta contemnunt. Et ut taceamus quod aliis suspicamus, ubi illud est, quod Deus noster data per Moysen lege constituit, dicens, *Sacerdotes mei semel nubant (Levit. xxi, 13, 14) ? et alio loco: Sacerdos uxorem virginem accipiat, non viduam, non repudiatam, non meretricem (Ezech. xlii, 22) ?* Quod secutus Apostolus ex persecutore prædicator, unius uxoris virum (1 Tim. iii, 2) tam sacer-

a In uno ms. Colb., *libenter.* Retinendum cum aliis, *licenter*, id est impune ac repugnante nemine. In veterrimo Corb. ista huic capitulo præmittitur summa: *Periclitare (pro periclitari) eum metropolitanum, a quo aliquis indignè fuerit ordinatus.*

b Lab., *qui hæc immoderata ambitione pervertunt: renitentibus aliis libris.*

c Apud Quesn., *illicitis.* In vetustiore ms. Corb. dum *inhibitos motus non cohibent.*

d Klein ms. istam præ se fert capituli hujus summam: *Clerici quantis temporibus esse debent, ut ad episcopatum perveniant.* In Pith. et Colb. hæc eidem præfigitur: *Per quod (lege quot) gradus acolythus, subdiaconus, diaconus, presbyter vel episcopus fiat.*

e Editi, *qui ab accessu.* Præpositio ab expuncta est auctoritate undecim posteriorum mss. Iste adolescentiæ accessus *vigesima ætatis anno* computabatur, ut colligere est tum ex his Zosimi epist. 9, ad Hesychium, c. 3: *Si ab infantia ecclesiasticis ministeriis nomen dederit, inter lectores usque ad vigesimum ætatis annum continentur observatione perduret, tum ex illo Hibernensi canone, lib. 1, c. 8 Spicil., t. IX: Puer vero ab infantia ecclesiasticis ministeriis deditus, usque ad vigesimum ætatis suæ annum lector sive exorcista stet.* Vetuit quidem Justinianus imp., Novella 123, ne lectores ante annum duodevigesimum ordinarentur: sed antea in Ecclesia cum Orientali tum Occidentali mos obtinuerat, ut pueris hoc officium impertiretur. De Orientali eum plura præferri possent exempla, istud sufficit Euthymii, quem Gregorius Melitenensis episcopus susceptum puerum baptizavit, et totodit, commissæque sibi ecclesiæ lectoris fecit, ut in Euthymii ipsius vita narrat Cyrillus Analectorum Græc., t. I. De Occidentali autem, præter Siricium, Zosimum, Hibernensesque canones, hujus rei testis est Paulinus Nolanus, qui de S. Felice canit, *A puero instituit servire Deo... et primis lector servivit in annis: testis Augustinus, ut in epistola ad Cælestinum, n. 3, visuri sumus: testis Eupodius in vita S. Epiphani, pag. 360, ubi hunc annorum ferme octo lectoris officium suscepisse tradit; testis denique, ut alios sileam, Victor Vitenensis, lib. 1, c. 9, ubi cum Carthaginensem clerum exsilio damnatum quingentorum numerum superasse memoret, addit: *Inter quos quam plurimi erant lectores infantuli.* Quocirca in his concilio Toletani ii, cap. 1: *De his, quos voluntas parentum a primis infantis ætatis clericatus officio mancipavit, statuimus observandum, ut mox cum detonsi vel ministerio electorum traditi fuerint, ingens suspicio est loco proximi verbi electorum, restituendum esse lectorum.**

A dotem quam diaconum fieri debere mandavit. Quæ omnia ita a vestrarum regionum despicuntur episcopis, quasi in contrarium magis fuerint constituta. Et quia non est nobis de hujusmodi usurpationibus negligendum, ne nos indignantis Domini vox justa corripiat, qua dicit: *Videbas furem, et currebas cum eo, et ponebas tuam cum adulteris portionem (Psalm. xlix, 18):* quid ab universis posthac ecclesiis sequendum sit, quid vitandum, generali pronuntiatione decernimus.

CAP. IX. — 13. *Ordinandorum ætas.* Quicumque itaque se Ecclesiæ vovit obsequiis a sua infantia, ante pubertatis annos baptizari, et lectorum debet ministerio sociari (Dist. 77, c. 5; Ivo p. 6, c. 91 et 92). Qui e accessu adolescentiæ usque ad tricesimum B ætatis annum, si probabiliter vixerit, una tantum, et ea, quam virginem communi per sacerdotem benedictione perceperit, uxore contentus, acolythus et subdiaconus esse debet; postque ad diaconi gra-

f Pervetus codex Corb. cum uno Colbertino et altero Laudunensi, *quinque annis acolythus et subdiaconus esse debet.* Tum solus Corb. *Postque tricesimo anno ad diaconi gradum.* Ad hæc Siricii verbi, etsi non satis intellecta, expressus videtur Hibernensis canon Spicilegii, to. IX, pag. 4, ubi ita legitur: *Qui vero accessu adolescentiæ ad trigesimum ætatis suæ annum probabiliter vixerit, una tantum uxore contentus, quinque annis subdiaconus, et quinque annis diaconus, quadragesimo anno presbyter, quinquagesimo episcopus s. t.* In quo observandum est hanc synodum a Siricii mente dupliciter aberrare: primo dum triplicem distinguit ordinandorum classem, atque unam instituit *de puero ab infantia ecclesiasticis officiis dedito, alteram de unius uxoris viro juvene, tertiam de grandævo laico; deinde dum de primo statuit, ut sit ostiarius et subdiaconus quatuor annis, diaconus quinque, presbyter trigesimo, episcopus vel trigesimo, vel quadragesimo vel quinquagesimo; ac de secundo decernit, ut sit subdiaconus anno 30, diaconus 35; presbyter 40, episcopus 50.* Planum enim est Siricium hic duas tantum agnoscere ordinandorum classes, unam scilicet eorum, qui ab infantia lectores fuerant instituti, quique ubi ad pubertatis annos pervenerant, ut concilium Carthaginense iii, can. 12, præcipit, vel uxores accipere, vel continentiarum profiteri cogebantur, alteram grandævorum. Et eum quidem, qui Ecclesiæ obsequiis a puero fuerit mancipatus, accessu adolescentiæ acolythi et subdiaconi mox ad annum tricesimum obire vult, ac ipso ætate 30 diaconi, anno 35 presbyteri (Justiniani Novella 123, c. 13, hac in re ipsi consentiente), anno 45 episcopi gradum adipisci permittit. Constitunt tamen plerique canones antiqui, ut diaconi anno ætatis suæ vigesimo quinto, et presbyteri trigesimo ordinari valeant. Cujus rei fidem faciunt Neocesariensis synodus can. 2, et Quiniexta can. 14, necnon concilium Carthaginense iii can. 4, Agathense can. 16 et 17, Toletanum ii can. 1, Toletanum iv can. 20, Arelatense iv can. 1, quibus et Hieronymus epist. advers. errores Joannis Jeros. suffragatur. Cur autem sacerdotem ante trigesimum annum ordinari nolint, hanc vulgo dant rationem, *quia nimirum Christus ea ætate prædicare orsus est.* Verum Casarius Arelatensis, etsi mox laudato Agathensi concilio præfuerit, hoc tamen, ut habet ipsius vita, lib. 1, c. 28, janjam moriturus dixisse legitur, *ut numquam in ecclesia sua diaconum ordinaret (leg. ordinari) ante trigesimum ætatis ejus annum.* Ex quo colligere est, eum et his Siricii decretis morem gessisse, et quantum in se erat, geri voluisse. Ex dictis

dum, si se ipse primitus continentia præeunte dignum probarit, accedat. Ubi si ultra quinque annos laudabiliter ministrarit, congrue presbyterium consequatur. Exinde, post decennium, episcopalem cathedram poterit adipisci, si tamen per hæc tempora integritas vitæ ac fidei ejus fuerit approbata.

CAP. X. — 14. Qui vero jam ætate grandævus, melioris propositi^a conversione provocatus, ex laico ad sacram militiam pervenire festinat, desiderii sui fructum non aliter obtinebit, nisi eo quo baptizatur tempore, statim lectorum aut exorcistarum numero societur, si tamen eum unam habuisse vel habere, et hanc virginem accepisse, constet uxorem. Qui dum initiatus fuerit, expleto biennio, per quinquennium aliud acolythus et subdiaconus fiat, et sic ad diaconium, si per hæc tempora dignus judicatus fuerit, provehatur. Exinde jam accessu temporum, presbyterium vel episcopatum, si eum^b cleri ac plebis^b edecumarit electio, non immerito sortietur.

CAP. XI. — 15. Quisquis sane clericus (*Dist. 84,*

etiam id intelligitur, quod in vita Bonifacii Moguntini apud Surium 5 die Junii legimus, cum videlicet eum Villibrordus episcopus creare vellet, hoc onus ab illo propterea detrectatum, quoniam quinquagesimi anni juxta canonicæ rectitudinis normam necdum plene reciperet ætatem. Licet enim Lud. Thomassinus 1 p. eccl. discipl. lib. II, c. 68, n. 4, non satis perspicere se dicat, quæ illa sit canonica norma, qua ea ætas desideraretur; eam tamen desiderant non tantum apostolicæ Constitutiones, lib. II, c. 1, sed et, ut supra vidimus, Hibernensis synodi statuta, quæ tum Bonifacium præ oculis habuisse probabile est.

^a Edit. Rom. et concil. cum mss. coll. Hadr. conversatione. Præferimus cum cæteris libris, conversione, hoc est, prioris propositi in aliud melius commutatione. Hoc pacto olim in monasteriis nostris eos, qui provecta jam ætate sæculo nuntium remittentes monasticam vitam arripiebant, conversos appellare mos erat, eoque nomine distinguebantur ab aliis, qui a puerili ætate oblatis monasteriis fuerant. Rursum ad hoc Siricii decretum sese accommodare videtur Hibernensis synodus Spicil., to. IX, p. 4, ubi statuit: *Si vero grandis ætatis sit laicus, et necesse sit ut episcopus fiat, biennio sit lector, quinque subdiaconus, quinque diaconus, post duodecim annos (scil. ab eo tempore quo converti cœpit) presbyter sive episcopus subrogetur.*

^b Ita codex Pith. cum vetere Colbertino litteris Langobardicis exarato, in quo præterea eadem vox, *edecumarit*, veluti singularis, ad oram libri annotatur. His suffragatur et Corbeiensis sæculo VI scriptus, in quo tribus prioribus litteris deletis restat, *cui maneret*, haud dubie pro *edecumaverit*. Colbertinum codicis a Quesn. vulgati exemplum habet *sequatur*. Regium exemplar meræ collectionis Dionysianæ præ se fert *existerit*, unde in unum Colb. fluxisse videtur fuerit, præmisso antea in *eum*, pro *eum*. In exemplis collectionis Hadriani substitutum est *evocarit*: quod et deinceps retentum. Verbum *edecumaverit*, quod perinde sonat atque *e decem* (hoc numero vice omnium posito) *unum meritis præcellentem censuerit*, et Siricii consilio aptissimum est, et ab omni suppositæ lectionis suspitione alienum. In Glossario Græco-Latino, quod Labbeus edidit, legere est, *ἀποδεκατώ*; *Edecumatus*, ἀδέκατος, ἀδωροδόκτος: quod Ducangius in Glossario Latino interpretatur, *sincerus, insignis, præclarus, præcellens, ut est judex qui muneribus*

c. 5; Ivo p. 6, c. 55) aut viduam, aut certe secundam conjugem duxerit, omni ecclesiasticæ dignitatis privilegio mox nudetur, laica tantum sibi communionem concessa; quam ita demum poterit possidere, si nihil postea, propter quod hanc perdat, admittat.

CAP. XII. — 16. Feminas vero (*Dist. 84, c. 31; Ivo p. 6, c. 52 et 187*) non alias esse patimur in domibus clericorum, nisi eas tantum, quas propter solas necessitudinum causas habitare cum iisdem synodus Nicæna permisit (*Can. 3. Vide concil. Carthagin. III, c. 17*).

CAP. XIII. — 17. Monachos quoque (*16, q. 1, c. 29; Ivo p. 6, c. 53*) quos tamen morum gravitas et vitæ ac fidei institutio sancta commendat, clericorum officiis aggregari et optamus et volumus; ita ut qui intra tricesimum ætatis annum^c sunt, in minoribus per gradus singulos, crescente tempore, promoveantur ordinibus: et sic ad diaconatus vel presbyterii insignia, maturæ ætatis consecratione, perveniant. Nec^d saltu ad episcopatus culmen ascendant, nisi

*non corrumpitur. Idem Ducaugius ibidem monet, apud Festum Pauli diaconi, pro edecimata electa, restituendum esse edecumata electa, sicut apud Papiam edecumatus electus, pro edicumatus ejectus, et apud Valerannum in epistola præfixa libro S. Anselmi Cantuar. arch. de Sacramentorum diversitate edecumatos pro edocumatos. Hinc et nos apud Aurelium Symmachum, qui Siricio æqualis erat, lib. 3, epist. 49 et 51, ubi viros edecumata virtutis legimus, præferendum censemus edecumata, quomodo in veteri codice Benigniano haberi ad marginem epistolæ 51 annotatur. Quid vero Symmachus, in epistola 49, ad Eutropium sibi velit his verbis, *In gravido non habeo quod amicitia meæ viros edecumata virtutis adjungis*, planius eloquitur in epistola 51, ad eundem, quam sic exorditur: *Ago quidem studio meo (f. tuo) uberes gratias, quod mihi familiaritatem probatissimi cujusque concilias. Unde apertum est, id ipsi esse edecumatum, quod probatissimum, maxime cum in eadem epistola 51 inferius Eutropium roget, ut unum aut alterum æque edecumate (verius in ms. Benign. edecumata) honestatis sibi inveniat. Hunc igitur Siricius eligendum esse docet, qui cæteris præcellit, hoc est ut cum synodo Romana epist. 10, n. 18, loquitur, dignissimum, adeoque præiisse intelligitur tum Leoni epist. 12, cap. 6, ubi is papa optimum promovendum esse constituit, tum Tridentinæ synodo sess. 24, c. 18, cujus decreto is præcipitur eligendus, qui dignior inter probatos ab examinatis fuerit. Quocirca verbum edecumare, confundendum non est cum decumare seu decimare, quo decimus quisque, prout contigerit, usurpari intelligitur.**

^c Isidorus, et ex eo edit. Rom. et concil. *Sunt digni*, addito de suo *digni*, quod rectius abest ab anterioribus collectionibus. Hinc confirmatur, quod num. 3 statutum est, ut nimirum diaconatus nulli prius conferatur, quam ad trigesimum ætatis suæ annum pervenisset. Hic quippe id est *intra*, quod *infra*. Neque obscure subdiaconatus inter minores ordines illic censetur.

^d Unus ms. Colb. ac German., *nec statim ad*; Reg. cum duobus aliis Colb., *nec saltim ad*. Alter regius cum aliquot exemplis Hadr., *nec saltus ad*. Hinc Isid. et ex eo Merlin. et Crab. *nec per saltus ad*. Editi alii, cum duobus mss., *nec statim saltu*. Veterrimus codex Gorb., Coislin., Laudun. ac plures alii, *nec saltu ad*: quæ lectio, ut simplicior, ac cæterorum mss. lectionibus affluor, præfertur.

in his eadem, quæ singulis dignitatibus superius a apostolica sede promendam esse sententiam præfiximus, tempora fuerint custodita.

CAP. XIV. — 18. Clerico nulli conceditur pœnitentiam agere. * Illud quoque nos par fuit providere, ut sicut pœnitentiam agere cuiquam non conceditur clericorum, ita et post pœnitentiam ac reconciliationem nulli umquam laico liceat honorem clericatus adipisci : quia quamvis sint omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendorum sacramentorum instrumenta suscipere, qui dudum fuerint vasa vitiorum.

CAP. XV. — 19. Et quia his omnibus, quæ in reprehensionem veniunt, sola excusatio ignorationis obtenditur, cui nos interim, solius pietatis intuitu, necesse est clementer ignoscere : quicumque pœnitens (*Dist. 50, c. 56*), quicumque bigamus, quicumque viduæ maritus, ad sacram militiam indebite et incompetenter irrepsit, hac sibi conditione a nobis veniam intelligat relaxatam, ut in magno debeat computare beneficio, si adempta sibi omni spe pœnitentionis, in hoc in quo invenietur ordine, perpetua stabilitate permaneat : scituri posthac omnium provinciarum summi antistites, quod si ultra ad sacros ordines quemquam de talibus crediderint assumendum, et de suo, et de eorum statu quos contra canones et interdicta nostra provexerint, congruam

* Capituli hujus summa in uno ms. Colb. et altero Pith. ita enuntiatur : *Qui dudum fuerant vasa vitiorum, honorem clericatus non adipiscantur*. Quosnam clericos Siricius a pœnitentia publica eximat, jure hic quaeratur. Carthaginensis quidem v concilii canone 11 : *Confirmatum est, ut si quando presbyteri vel diaconi in aliqua graviore culpa convicti fuerint, qua eos a ministerio necesse fuerit removeri, non eis manus tamquam pœnitentibus vel fidelibus laicis imponatur*. Quibus concinens Leo epist. 2 ad Rusticum, n. 5, scribit : *Alienum est a consuetudine ecclesiastica, ut qui in presbyterali honore, aut in diaconii gradu fuerint consecrati, ii pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiant pœnitendi : quod sine dubio ex apostolica traditione descendit*. Hinc porro sententiæ accedere videtur Siricius, de iis clericis loqui se notans, ad quos pertinet gerendorum sacramentorum instrumenta suscipere. Quippe, ut concilium Carthaginense II, c. 2, docet, sacramenta contractant episcopi, presbyteri, diaconi. Notandum tamen est Siricio sermonem esse non modo de clericis, qui sacramenta contractant, sed et de iis qui gerendorum sacramentorum instrumenta suscipiunt. Neque minus generalis est ea illius sententia, qua cuicumque clericorum pœnitentiam concedi negat, quam qua laicum quemcumque post pœnitentiam a quocumque clericatus gradu arceri tradit. Atqui, Innocentio epist. 40 teste et interprete, canones apud Nicæam constituti pœnitentes etiam ab infimis officiis clericorum excludunt. Eosdem excludit et concilium Carthaginense IV, c. 68, nominatimque in ecclesia Romana id lege atque usu receptum Innocentius epist. 16, n. 8 et 11, asserit, quod et firmatur Gelasii epistola 11, c. 2. Ex quo sequitur, ut Siricii sententia quicumque clerici a pœnitentia publica eximendi sint. Verum ab hac sententiæ publicæ clericos infiores conceptis verbis subjicit.

† Ita mss. antiquiores. Alii vero libri, promotionis. Vide concilium Carthaginense IV, c. 68 et 69. Mox provinciarum summi antistites ii nuncupantur ; qui supra n. 12, metropolitani : Nempè quoniam Gauden-

20. *Ut Himerius hæc statuta ecclesiis aliis nota faciat*. Explicuimus, ut arbitror, frater charissime, universa quæ digesta sunt in querelam : et ad singulas causas, de quibus per filium nostrum Bassianum presbyterum ad Romanam Ecclesiam, utpote ad caput tui corporis, retulisti, sufficientia quantum opinor responsa reddidimus. Nunc fraternitatis tuæ animum ad servandos canones et tenenda decretalia constituta magis ac magis incitamus, ut hæc quæ ad tua rescripsimus consulta, in omnium coepiscoporum nostrorum perferri facias notionem, et non solum eorum qui in tua sunt diœcesi constituti : sed etiam ad universos Carthaginenses ac Bæticos, Lusitanos atque Gallicos, vel eos, qui vicinis tibi collimitant hinc inde provinciis, hæc, quæ a nobis sunt salubri ordinatione disposita, sub litterarum tuarum prosecutione mittantur. Et quamquam statuta sedis apostolicæ vel canonum venerabilia definita, nulli sacerdotum Domini ignorare sit liberum : utilius tamen, et pro antiquitate sacerdotii tui, dilectioni tuæ esse admodum poterit gloriosum, si ea, quæ ad te speciali nomine generaliter scripta sunt, per unanimis tuæ sollicitudinem, in universorum fratrum nostrorum notitiam perferantur : quatenus et quæ a nobis non inconsulte, sed provide sub nimia

tius serm. in ordinatione sua. Innocentius papa I, Leo alique promiscue quoslibet episcopos *summos sacerdotes* vocent, in unos tamen metropolitanos convenit esse *summos antistites provinciarum*. Forte mirabitur nonnemo, cur Siricius tum hic tum supra n. 12, ob memorata utrobique vitia metropolitanos plectendos censeat. Erant quidem illi culpæ obnoxii, si quid in ordinationibus episcoporum præter canones committeretur ; quia nulla earum citra illorum consensum fiebat : at in ordinibus aliis, quos iis inconsultis episcopi conferebant, soli videntur puniendi episcopi, ut et re ipsa eos unos concilium Carthaginense IV, c. 68, plectit. Quia tamen metropolitano erat, curare ac prospicere, ut in provinciis suis canones servarentur, eaque de causa bis quotannis concilia celebrare jubebantur, non iniqua videri debet disciplinæ hujus erga illos severitas.

‡ In perverso exemplari Corbeiensi. apposita hic notula, eademque, ut fieri solet quando aliquid suppletur omissum, ad oram libri repetita, litteris Merovingicis novum adjicitur capitulum, seu decretum hactenus ineditum. Idem in ipso epistolæ contextu, ante proximum verbum *Explicuimus*, exhibet Colbertinus codex 1868 interpolatum. Hoc ipsum eadem ratione interpolatum Siricii nomine citatur in vetere canonum collectione ante annos 800 exarata, quam Germanensis bibliotheca nostra asservat. Præterea et alia vetus collectio eidem bibliothecæ nuper dono data hoc paucioribus contractum pariter nomine Siricii laudat. Decretum istud, quod ignoravit Dionysius, ac forte ad aliud Siricii scriptum pertinet, sub triplici illa forma ad epistolæ calcem, appendicis in morem, subjiciemus.

§ Ita Quesn. cum veterimo ms. Corb. In Remensi legere est *Gallos*. In cæteris vero libris, *Gallicos*. Lab. ad marginem ascripsit, *Gallicanos* et *Gallitanos*. Rursum in epistola 17 Leonis, ad Turibium, n. 23, offensuri sumus *Lusitanos, Gallicos* ; quo postremo nomine Gallæciæ episcopi haud dubie designantur. Ex vocabulo *Gallæcos* factum esse putamus *Gallecos* et dubinde mutato e in i obtinuisse *Gallicos*.

causula et deliberatione sumi salubriter constituta, intemperata permancant, et omnibus in posterum excusationibus aditus, qui jam nulli apud nos potera poterit, abstrahatur. Data 9 tertio Idus Februariarum, Arcadio et Bautone consulibus.

APPENDIX.

Ex pervetusto codice Corbeiensi.

Et quia quotiens de religione agitur, episcopos convenit judicare; si quando inter duas ecclesias fuerit orta contentio, usque ad synodum vel ante metropolim causa ecclesiastica deducatur. Nihil liceat ante principem ulla ratione suspendi: sed quod agitur inter episcopos, episcoporum sententia terminetur. Si quando evenerit, ut in ecclesia inveniatur simplex successor episcopus, ita ut ea, quæ ab anteriori episcopo conquesta sunt vel conlata, per teporem simplicitatis auferantur, et perlat ecclesia per simplicitatem pontificis, quod inquiserat per prudentiam decessoris; cum inter ecclesiam et ecclesiam hujusmodi fuerit orta contentio, quandoque prudentior successerit, suggerendi illi aditus non negetur: quia, juxta statuta canonum, ecclesia ecclesie præjudicium nullo tempore facit; nec potest claritas dividi, quæ et unita est, et toto orbe diffusa.

Idem capitulum interpolatum, quale exstat tum in ms. 424 Germanensi cap. 21, tum in Colbertino 1868, Siricio ascriptum.

Si quando inter duas ecclesias fuerit orta contentio, usque ad synodum vel ante metropolim causa ecclesiastica dedicatur. Nulli liceat ante principem ulla ratione suspendi: sed quod agitur inter episcopos, episcoporum sententia terminetur. Ut veneratio sacerdotibus debetur innoxii, ita et poena moderata in iniquis atque dejectis. Quemadmodum enim Deo servientes et divini sacerdotii integritate lucentes non solum vitam suam propriam præstant ornamentum, sed etiam subjectæ plebi atque obedienti exemplum; ita ii, quorum indigniora sunt sob integritatis professione peccata, si exclusi degradatique ab episcopis comprobentur, nullatenus ab aliis episcopis recipiantur. Si quando sic evenerit, ut in ecclesia inveniat simplex successor epi-

A scopus: ita ut in ea, quæ ab anteriore episcopo ecclesie conquesta sunt vel conlata, per teporem simplicitatis auferantur, et perlat ecclesia per simplicitatem pontificis, quod acquisierat per prudentiam decessoris; cum inter ecclesiam et ecclesiam hujusmodi fuerit orta contentio, quandoque prudentior successerit, suggerendi illi aditus non negetur: quia, juxta statuta canonum, ecclesia ecclesie præjudicium nullo tempore facit; nec potest claritas dividi, quæ unita est, et toto orbe diffusa.

Idem paucis ac summatim expressum prout in alia vetusta canonum collectione citatur.

IN EPISTOLA SIRICII PAPÆ.

Si per simplicem episcopum res ecclesie amissæ fuerint, successori ejus suggerendi aditus non negetur, et, juxta sententiam canonum, ecclesie præjudicium nullo tempore fiat: quia una est in toto orbe diffusa.

EPISTOLA II.

VALENTINIANI IMPERATORIS AD PINIANUM,

Qua Siricii Romani antistitis electionem approbat.

(Hæc epistola jam a nobis allata est in *Monum. Vett. ad Arianorum doctrinam pertinentibus*, sup. col. 593.)

EPISTOLA III.

MAXIMI IMPERATORIS AD SIRICIIUM PAPAM.

Maximus catholice fidei curam pollicetur. Spondet et Agricii, quem Siricius ad presbyterii gradum indebite provectum scripserat, causam in synodo examinandam esse. Suum denuo profietur pro catholica fide studium, ac mittit gesta quibus recens prodita sunt Manichæorum seu Priscillianistarum scelera.

(Hæc epistola quoque collocata est a nobis in *Monum. Vett. ad Arian.*, supra col. 589.)

EPISTOLA IV.

SIRICII PAPÆ AD ANYSIUM THESSALONICENSEM EPISCOPUM.

Ut nullus in Illyrico episcopum sine Anysii consensu ardeat.

Dilectissimo fratri ANYSIO SIRICII.

Etiam dudum, frater charissime, per Candidianum

synarii testamento Germanensi bibliothecæ non ita pridem relicta est.

4 E variis epistolis, quæ olim in concilio Romano sub Bonifacio II recitæ, tandem Luca Holstenii opera publicatæ sunt, una est. Ad hæc alteramve, quam Siricius ante scripserat, seu ad utramque respiciunt tum Innocentius I, epist. 1, ubi Siricius et Anastasium Anyσιο tantum detulisse memorat, ut ei omnia, quæ in illis partibus gererentur, traderent cognoscenda, tum etiam Leo epist. 3, n. 2. Anastasio Illyrici ecclesias vice sua committens ad beatæ recordationis Siricii exemplum, qui, inquit, sanctæ memoriæ Anyσιο prædecessori tuo bene de apostolica sede tunc merito, et rebus post sequentibus approbato certa tum primùm ratione commisit, etc. Quamvis autem tempus quo scripta sit, definire certo nequeamus, prope tamen constat prius eam fuisse missam, quam de Bonosi causa quidquam Romæ auditum esset: alioquin de illa Siricius non taceret. Nec immerito ad annum 585 retulerimus litteras illas, quibus Siricius Anyσιο, quæ in Illyrici ecclesiis gererentur, cognoscenda commiserat. Illæ vero has secundas misit, cum utrum acceptæ essent primæ, necdum rescire potuisset. Ex quo consequens est, ut istæ secundæ saltem ad annum 586 pertineant; ac dudum illud, quod inter utrasque interjectum Siricius notat, non annorum, sed mensium aliquot intervallum designet; quia cupienti aliquid videtur longum quod præter expectationem differtur.

* 2 Febr. anni 585. Tres præbæ notæ mss., et Idus. Mox editi, *viris clarissimis consulibus*. Abest *viris clarissimis* ab antiquioribus mss. neque ista duo verba legit Dionysius Exiguus, ubi fidem facit sincerum ejus exemplar in regia bibliotheca asservatum. Postmodum in collectione ab Hadriano ad Carolum M. missa temere adjectum est *vv. cc. ante cons.*, quod et in aliis exinde translatum est. Ex omnibus autem collectionum speciebus nulla est, quæ notam illam consularem non exhibeat. Quocirca Tillamontio levis ac sublesta merito visa est conjectura Papebrocii, qui hæc nota motus non satis puram ac sinceram esse suspicatur reliquam epistolam. Præcipua quidem ratio, quæ ille movebatur, renatis vobiscum *viris clarissimis*, sublata est. Sed et si adhuc movetur, quod Arcadio appellato, epitheton *augusti* silatur, quiescet dubio procul, cum in Prosperi Marcellini chronicis eundem annum pariter *Arcadio et Bauone consulibus*, sine *augusti* adjuncto, consignari observavit. Neque hinc moveri magis debuit vir eruditus, quod Siricii decessoribus inusitatum hæcenus fuerit litteras suas consulari nota consignare; maxime cum hunc usum postea Innocentio ceterisque successoribus ejus familiarem fuisse constet.

Quæ uncinis inclusa sunt ad legem pertinent Arcadii a Jac. Sirmondi append. Cod Theod. p. 5, vulgatam, ejusque exordium conficiunt.

Hæc domini Petiti Rupellensis ecclesie elemo-